

Intervju: Momo Kapor

HEMINGVEJ BI SE TUKAO ZA SRBE

"AKO imam neki moto, onda je to onaj koji mi je na Hilandaru poklonio otac Mitrofan, a koji glasi: Naše je samo ono što damo drugima."

Sa ovim dvosmislenim rečima, navodeći poruku čoveka iz svete zemlje, završio je razgovor književnik Moma Kapor, najtiražniji srpski pisac u poslednjih tri decenije. Gotovo sve njegove knjige, a napisao ih je mnogo, dostizale su šestocifrene brojeve tiraža. Roman "Konte" koji je "Knjiga komerc" štampala pre deset meseci, i koji je dobio i nagradu "Bora Stanković" za najbolji roman godine već je prodat u 30.000 primeraka! A kod "Derete" upravo je štampao zbirku priča "Smrt ne boli". Tako je glasilo i ćirilčni natpis na tenku u Srpskoj krajini, dok je na drugom pisalo "Ne prilazi mi, mogu da umrem i sam".

SIROTA ZEMLJA U IZOBILJU RATOVA

ZBOG toga smo najpre upitali Kapora da li se i u njegovim prvim udžbenicima iz književnosti pominjao rat i zašto on često o njemu piše?

- Generacija pisaca, kojoj pripadam, svoje prve lekcije iz književnosti dobila je u prvim čitankama, tačnije, u kratkim biografijama srpskih književnika koji su svi do jednoga bili učesnici nekog od brojnih ratova kojih je bilo u izobilju u ovoj sirototj zemlji - kaže Momo Kapor. - Nama je pripala nezahvalna i nimalo romantična uloga da obnavljamo i izgrađujemo ono što su drugi uništili. Jedna od najdosadnijih parola bila je, navodno Lenjinova, izreka "Učiti, učiti i samo učiti", a po vokaciji sam bio najgori učenik na svetu.

Šta ste Vi radili u ratovima, pitaju mnogi?

- Kada me danas sa prekorom pitaju šta sam radio u ratovima "s onu stranu Drine", kao urbani beogradski pisac, odgovaram im da sam po profesiji novinar i da sam bio četiri godine ratni izveštač, a ako to nije dovoljno,

onda ih podsetim na neke velikane, sa kojima se ni u snu ne bih poredio, pisce koji su učestvovali u ratovima koji ih se nisu ticali i koji su vođeni daleko od njihovih zemalja. Tako je Hemingvej, na primer, rođen u Mičigenu, učestvovao u nekoliko ratova: najpre u Prvom svetskom, na strani Italijana protiv Austrougarske, gde je bio i ranjen na Pijavi, zatim u Španskom građanskom ratu na strani republikanaca, a zatim je u džipu ušao prvi u Pariz i oslobodio od Nemaca svoj hotel "Ric", da bi se na kraju družio sa Fidelom

princa", Antoan Sent Egziperi, poginuo u izviđačkom avionu iznad Sredozemlja kao ratni pilot, ne sačekavši da vidi ovo delo u izlozima "Galimara" u Parizu. Šta sam ja, onda, kog đavola, tražio u tom ratu? S onu stranu Drine i na manje od trista kilometara gde žive moji bliski rođaci, odakle potiče jezik na kome pišem, moja ars-poetika, boja glasa i očiju. Šta je trebalo da radim? Da pišem o krizi identiteta, intelektualca izgubljenog u lavirintima psihoanalize?

KNJIGE U MESTO KUPAĆIH KOSTIMA

U knjizi "Ljubavne priče" Vi se divite mladima koji se bore u ovom nevremenu?

- Za mene je ljubav oduvek bila pravo čudo! Pogotovo danas, u vremenu prepunom mržnje, zavisti i besa. Kad vidim dvoje kako se vole, zaustavio bih ih i izlio od njihovih zagrljenih tela bronzani spomenik. Moj pokojni prijatelj, pesnik Brana Petrović, mrzeo je originalnost u poeziji i govorio da bi u Srbiji svaka ljubavna pesma trebalo da počinje obaveznom stihom, "Bože mili, čuda velikoga!" Nisam ni sanjao da sam u životu napisao mnogo ljubavnih priča na koje me je podsetio moj niški izdavač iz "Zografa" Despot Despotović, koji mi je predložio da štampam moj sopstveni izbor priča o ljubavi. Napisao sam za tu zbirku i desetak potpuno novih priča, u kojima su junaci znatno stariji od onih ranih, ali isto tako strašno zaljubljeni kao nekad. Najbolju definiciju ljubavi dao je francuski pisac Valeri Larbo koji je rekao: "Ljubav je sve ono što se dešava između dvoje koji se vole". Najveći kompliment, koji sam dobio za moje ljubavne priče je da ih mnoge mlade dame, koje bi mogle da mi budu i unuke, nose ovog leta na plaže umesto gornjeg dela kostima za kupanje.

I vaš roman "Ivana" posvećen je ratu?

- Poslednjih nekoliko godina pisao sam besomučno, tako da je knjiga sustizala knjigu kojoj se

još nije osušila štamparska boja. To je prilično nepristojno u književnosti kao to je srpska u kojoj pisci ovenčani slavom prve dve knjige žive do kraja života. Posle "Sarajevske trilogije", koja mi je oduzela deset godina i čitav život, napisao sam "Ivanu", roman o srpskoj heroini iz Sarajeva, za koji mi je kao model poslužila stara prijateljica iz mladosti, koja je posle svršetka rata, izgubivši sve što žena može da izgubi, pronašla utočište u jednom srbijskom selu podižući iz mrtvih imanje i šljivik svog pokojnog dede.

U "Taboru" Vi se vraćate opet Beogradu?

- Vratio sam se u svoj komšiluk, tačnije, na Kalenić pijacu, na mesto gde je nekada stajala legendarna kafana "Tabor" - jedina koja je, posle rata, radila preko cele noći. U nju me je doveo prvi put, legendarni Libero Markoni, kome sam nekada šegrtovao. Bio je to povratak beogradske urbanoj mitologiji - povratak mladosti.

RADOZNALI SVEDOK Slobodana Miloševića

Roman "Konte", objavljen nedavno, je, međutim, istorijska priča, zar ne?

- Pojavila se u mom životu jedna vrlo čudna knjiga - "Konte", roman o vršnjaku 20. veka, rođenom na Svetom Stefanu, i njegovim pustolovinama od Dubrovnika, Venecije, Rima, Njujorka, sve do Efesa, Malte i Nice. Knjiga je nastala tako što sam sređivao memoare jednom veoma zanimljivom starcu iz čuvene paštrovićevske porodice Kažanegra. Nekom zabunom, ili pravim čudom, "Konte" je dobio nagradu "Bora Stanković" za roman godine. Inače, poznat sam po tome da baš nisam miljenik žirija i onih koji veruju da vladaju književnošću.

Za razliku od nekih, Vi tvrdite da nam ima spasa u ovom veku?

- Sve dok govorimo i pišemo na ovom jeziku, sve dok nosimo

prezimana koja smo nasledili od predaka, sve dok se smejemo, uprkos svemu, ja imam veliku nadu u narod kojem pripadam. A propasti mnogih imperija, velesila, carstava, koja su prolazila ovuda i nestajala zauvek, samo me utvrđuju u uverenju da nam, u stvari, niko ne može ništa. Zvuči apsurdno, ali najjači smo kad smo najslabiji.

Kako usaglašavate dva "zanata" - književnost i slikarstvo?

- Za svaku od ove dve umetnosti potrebno je najmanje po dva života, a ja imam ovaj siroti, jedini, jedan, koji još delim sa mnogim drugim stvarima i bićima: sa ljubavima, pićem, Adom i nepoznatim zemljama koje me još uvek neodoljivo privlače. Krajnje je vreme da se smirim i da prođem ove lude šezdesete.

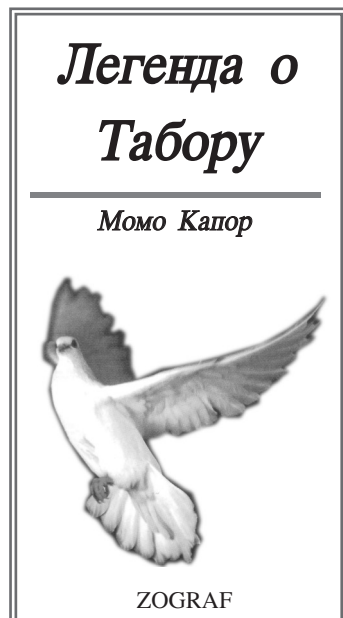
Čujemo da idete u Hag kao svedok Slobodana Miloševića?

- Radoznalost je važna klauzula u opisu mog radnog mesta pisca. Toliko sam radoznao, naime, da bih učestvovao i u Kafkinom "Procesu", a ne na ovome gde se sudi Srbiji.

PECANJE NA MISISIPIJU

KAO i svi dečaci, odrastao sam na pustolovnim romanima, kao što su "Grof Monte Kristo", Aleksandra Dime, romanima Džeka Londona i Marka Tvena - kaže Kapor. - Još je neostvareni san da napišem "Tom Sojera i Haklberi Fina", čak sam putovao i na Misisipi, da vidim mesta gde su pecali ribu. Svoje omiljene domaće pisce imao sam sreću da poznam lično, čak i da se družim sa njima. Poznao sam Ivu Andrića, Miloša Crnjanskog i Branka Ćopića. Još se redovno družim sa Dobricom Ćosićem, koji mi dođe kao neki književni ujak, od koga smo svi često tražili savet i pomoć, kada bi se našli u nekoj političkoj frci.

Dušan Stanković

Kastrom.

Da li bi Hemingvej bio na srpskoj strani u ovom poslednjem ratu?

- Da je papa Hemingvej slučajno bio živ u vreme ratova u Bosni i Krajini, siguran sam da bi se borio na srpskoj strani. Andre Malro, taj vrsni znalac umetnosti, i docnije ministar kulture Francuske u De Golovoj vladi, borio se takođe u Španiji, učestvovao u Kineskoj revoluciji i bio general Pokreta otpora u vreme nacističke okupacije Francuske. Da ne pominjemo Džon Dos Pasosa, Remarka, Kurcija Malapartea ili mnoge naše pisce od Dragiše Vasića, Stanislava Krakova do Dobrice Ćosića. Čak je i pisac najnežnije bajke dvadesetog veka, "Malog